

سؤال‌های ذره‌بینی

پاسخ به پرسش‌های کارشناسان و معلمان استان اصفهان درباره سامان‌دهی

این صفحه برای پاسخ‌گویی به پرسش‌های معلمان، ناشران و همکاران طرح سامان‌دهی منابع آموزشی و تربیتی در سراسر کشور ایجاد شده است. پرسش‌هایی که در این صفحه منتشر می‌شوند، در وهله نخست به ارزیابان منابع آموزشی و کارمندان حوزه معاونت سامان‌دهی نشان می‌دهند که چه ابهام‌ها و پرسش‌هایی درباره فعالیت‌های آن‌ها وجود دارد. در وهله دوم به پرسش یک دوست و همکار و آنچه که در ذهن او می‌گذرد پاسخ می‌دهد. زدودن ابهام‌های احتمالی از ذهن دیگرانی که این پرسش را در ذهن دارند و آشنا کردن دقیق‌تر آنان با موضوع سامان‌دهی نیز سومین کارکرد این صفحه است. در این شماره نیز، پرسش‌هایی از سوی معلمان و کارشناسان استان اصفهان مطرح شده که با تشکر از گروه بررسی محتوای این استان، مخصوصاً سرکار خانم معصومه خلیلی، نظر شما را به خواندن این پرسش‌ها و پاسخ‌ها جلب می‌کنیم.

کرده‌ایم. در متن مصوبه ۸۲۸ (بند الف ماده ۴) نیز نکاتی آورده شده است (این مصوبه را می‌توانید در سایت سامان‌دهی کتاب ببینید. ر.ک. پاسخ سؤال ۶). درباره استانداردهای محصولات غیرمکتوب هم می‌توانید به سامانه کنترل کیفیت منابع غیرمکتوب (به نشانی: <http://standard.roshd.ir>) مراجعه فرمایید.

به‌طور خیلی خلاصه و کلی اگر بخواهیم بگوییم، هر منبع باید بتواند هدفی را که به خاطرش ساخته شده است، با سهولت قابل قبولی برآورده سازد. افزون بر سهولت استفاده، ایمنی و سلامت محصول هم مهم است. دقت در آموزش و نداشتن آموزش‌های غلط یا رویکردهای نادرست، مثل حافظه‌محوری، یا شیوه‌های من‌درآوردی! و غیرعلمی، و البته حفظ حقوق معنوی و مادی افراد و مانند این، در بررسی محصولات اهمیت دارد.

نرم‌افزاری که برای نصب آن چند ساعت یا گاهی چند روز باید وقت گذاشت، یا استفاده از آن نیازمند مهارت‌های پیشرفته است، یا فقط در دستگاه‌های بسیار پیشرفته و با برنامه‌های کاملاً جدید کار می‌کند، امتیاز خوبی نمی‌آورد. مدتی قبل یک همکار، وسیله‌ای آموزشی را ساخته بود که برای استفاده از آن باید از دو سه نفر کمک گرفته می‌شد و هر بار استفاده از آن ممکن بود به مجروح شدن یکی دو دانش‌آموز بینجامد.

مناسب بودن محصول، مجوز برگزاری

آزمون نیست

۳. اغلب صاحبان محصولات تأیید شده روی برگزاری دوره‌های آموزشی اصرار دارند. با توجه به مجوزهای صادر شده که صرفاً محصولات را تأیید کرده‌اند، راهکار مناسب در برابر این درخواست‌ها چیست؟

● همان‌طور که به درستی و کاملاً دقیق اشاره کرده‌اید، مجوزهای صادر شده برای محصولات، اعم از مکتوب و غیرمکتوب، صرفاً به منزله تأیید همان محصول خاص (نه دیگر محصولات و نه خود تولیدکننده) است و هیچ حقی را برای

از مشارکت استان‌ها در ارزیابی

محصولات استفاده کنید

۱. با توجه به تنوع فرهنگی، اجتماعی و اقلیمی، چرا بررسی محصولات به استان‌ها واگذار نمی‌شود؟

● پرسش خوبی است و پاسخ ساده‌ای برای آن داریم: هنوز بستر مناسب برای چنین کاری وجود ندارد. شاید اگر بتوانیم مشارکت تعدادی از همکاران ورزیده و مجرب را در استان‌ها جلب کنیم، بتوانیم دست‌کم بخشی از کار ارزیابی را به آن‌ها بسپاریم. پیش از آن لازم است درباره معیارها و سنجه‌های ارزیابی، گفت‌وگو کنیم و به برداشت یکسانی برسیم و براساس فرم واحدی آثار را بررسی کنیم تا ارزیابی ما در هر نقطه از کشور مانند هم باشد. نمی‌شود ما کتابی را در مرکز رد کنیم و همان کتاب در استان تأیید شود یا به عکس.

البته پذیرش این حرف، بدان معنی نیست که اکنون تنوع موجود در کتاب‌ها نادیده گرفته می‌شود و به کتاب‌های متنوع تولید شده در استان‌ها و شهرستان‌ها فرصت بروز و ظهور داده نمی‌شود. اتفاقاً همکاران ما به این تفاوت‌ها نگاه مثبتی دارند و به همین دلیل، بسیاری از آثار تولید شده در استان‌ها و شهرستان‌ها نه تنها مهر مناسب خورده‌اند که در جشنواره‌های ما برگزیده و تقدیری شناخته شده‌اند. بنابراین ضمن آنکه فرصت برای ناشران و پدیدآورندگان شهرستانی هست، می‌توان به پیشنهاد شما هم فکر کرد. آیا در استان محل خدمت شما، اصفهان، این آمادگی هست که همکاران فرهنگی وارد چرخه ارزیابی شوند؟

استانداردهای عمومی و اختصاصی

محصولات غیرمکتوب

۲. استانداردهای عمومی و اختصاصی محصولات غیرمکتوب (وسيله، نرم‌افزار و فیلم) چه مواردی است؟ ● ما در شماره‌های پیشین جوانه درباره استانداردها صحبت

امکان سبب نمی‌شود که مدرسه‌ها یا معلمان نتوانند خودشان نسبت به خرید کتاب‌های مناسب و استاندارد معرفی شده از ناشر اقدام کنند.

آیا تعداد محصولات تأیید شده زیاد نیست؟

۵. با توجه به اینکه کتاب بهترین منبع آموزشی است، آیا تعداد مجوزهای صادر شده در سال براساس استاندارد خاصی است؟

● اگر منظور تان از «بهترین منبع آموزشی» کتاب درسی است، بله؛ می‌توانیم بگوییم با شما موافقیم و با توجه به شرایط موجود، کتاب درسی مناسب‌ترین و بهترین منبع است. فقط باید به یاد داشت که کتاب درسی برای سطح متوسط دانش‌آموزان و با در نظر داشتن شرایط عموم دانش‌آموزان کشور تدوین شده است. با این وصف، اگر تولیدکننده‌ای برای آموزش آسان‌تر مفاهیم مثلاً کتاب درسی جغرافی، فیلم‌های مناسبی تهیه کند تا بچه‌ها مفاهیم کتاب درسی را با دیدن، به شکل عمیق‌تر و احیاناً دل‌پذیرتری بیاموزند، آیا اشکالی پیش می‌آید؟ یا فرضاً اگر ناشری در یکی از استان‌های کشور کتابی تولید کند که در آن برای آموزش مفاهیم جغرافیایی، از رودها، کوه‌ها و مراکز دیدنی استان محل زندگی دانش‌آموز نمونه بیاورد، طبعاً آموختن مطلب ساده‌تر می‌شود. اما دربارهٔ تعداد مجوزها، فعلاً محدودیتی در نظر گرفته نشده است. ما می‌کوشیم محصولاتی را که از حداقل چارچوب‌های

برگزاری آزمون ایجاد نمی‌کند. بنابراین، گرفتن تأییدیه برای یک محصول مجوزی برای برگزاری دوره‌های آموزشی با آن محصول نیست و نیازمند اخذ مجوز لازم از مراکز مربوط است. البته برای گرفتن مجوز برگزاری آزمون یا جلسات آموزشی، مواد و منابع مورد استفاده در آزمون، باید قبلاً به تأیید سامان‌دهی رسیده باشند.

آیا مدرسه‌ها در خرید محصولات

تأیید شده اجبار دارند؟

۴. آیا صدور مجوز حقی را برای فروش کالاهای صاحب محصول ایجاد می‌کند؟ یکی از معضلات ما، مراجعه مکرر افراد برای فروش محصولات مجاز است. آیا بهتر نیست مصرف و خرید این محصولات از طریق سامانه‌ای، زیر نظر سازمان پژوهش صورت گیرد؟

● پاسخ پرسش نخست منفی است. صدور تأییدیه برای یک محصول فقط به این معنی است که اگر مدرسه‌ای یا دانش‌آموزی به محصولی آموزشی و تربیتی نیاز دارد، محصول مناسب مورد نیاز خود را از بین محصولات مجاز و موجود برگزیند.

اما در پاسخ به پرسش دوم شما باید گفت: «پخش مدرسه» که از سوی سازمان پژوهش راه‌اندازی شده است، بخشی از کتاب‌های مناسب و استاندارد مورد نیاز مدرسه‌ها را از ناشران می‌خرد و در اختیار درخواست‌کنندگان می‌گذارد. البته این

لازم برخوردارند، معرفی کنیم تا هر مدرسه یا دانش‌آموز بر حسب نیازهای خود از آن بهره بگیرد. باز به مثال سابق برگردیم: فرض کنید دانش‌آموزی بخواهد کتابی را درباره جغرافیای استانی محل زندگی خود تهیه کند. طبعاً اگر کتابی درباره آن استان تدوین نشده باشد، نمی‌تواند به خواسته خود برسد، ولو ۳۰ کتاب درباره ۳۰ استان دیگر وجود داشته باشد. کتاب‌هایی هم که منتشر می‌شوند:

۱. موضوعات گوناگون دارند (تاریخی، جغرافیایی، علمی، دینی، ریاضی و...).

۲. انواع مختلف دارند؛ یعنی ممکن است از نوع دانش‌افزایی باشند یا کمک‌درسی یا حتی داستانی و تخیلی.

۳. هر کدام از آن‌ها می‌تواند برای معلم، دانش‌آموز یا حتی پدر و مادر مناسب باشد، یا اگر کتاب کمک‌درسی است، ممکن است کتاب کار و تمرین باشد یا کتاب فعالیت.

۴. ممکن است مربوط به پایه‌های متفاوت باشند. به این دلایل نمی‌توان محدودیت زیادی قائل شد و نمی‌توان به‌عنوان دولت به ناشران گفت که برخی حق دارند کتاب منتشر کنند و برخی نه.

به نظر می‌رسد بهترین راه، ایجاد فضای رقابتی سالم است تا در آن هر کسی کتاب خود را (با رعایت استانداردها و حداقل‌ها) ارائه دهد تا مشتری براساس ذائقه و سلیقه خود انتخاب کند.

چگونه می‌توان از محصولات مناسب آگاهی یافت؟

۶. نحوه اطلاع‌رسانی و ارائه فهرست کتاب‌ها و مواد و رسانه‌های آموزشی مناسب چگونه است؟

● در این زمینه بارها توضیح داده شده است. یک بار دیگر به‌طور خلاصه می‌گوییم: دو سامانه کنترل کیفیت منابع مکتوب (به نشانی: <http://samanketab.roshd.ir>) و منابع غیرمکتوب (به نشانی: <http://standard.roshd.ir>)؛ «وبگاه سامان کتاب» (به نشانی: <http://samanketab.roshdmag.ir>)؛ «فهرستگان رشد» که به‌طور رایگان به تمام مدرسه‌های کشور فرستاده می‌شود؛ «کتاب‌نامه‌های رشد» که شامل تمام کتاب‌های مناسب است و در وبگاه سامان کتاب به شکل الکترونیکی منتشر می‌شود و بالاخره معرفی در کتاب‌های درسی.

از محصولات مناسب، نمایشگاه استانی

برگزار کنید

۷. آیا امکان برگزاری نمایشگاه‌های استانی از تمامی وسایل به‌صورت سالانه وجود دارد تا خریدار از بین وسایل متنوع، بهترین و مناسب‌ترین وسیله را انتخاب کند؟

● انجام چنین کارهایی سازمان را از وظایف اصلی آن دور می‌کند. ضرورتی ندارد سازمان برای برگزاری نمایشگاه زمان، هزینه و امکانات زیادی صرف کند، در حالی که بهترین و مناسب‌ترین گزینه برای چنین مأموریتی هم نیست. هم‌اکنون معمولاً سالی یک بار نمایشگاه‌هایی در استان‌ها تشکیل می‌شود

(مخصوصاً نمایشگاه کتاب) و بین آن‌ها کتاب‌های مناسب هم وجود دارد. به‌علاوه، تولید فهرست‌های محصولات مناسب، شاید حتی بهتر از برگزاری نمایشگاه باشد. شما می‌توانید تصور کنید نمایشگاهی از منابع مناسب برپا شده و هر کتاب‌نامه یا فهرستگان، کاتالوگی است که محصولات آن نمایشگاه را معرفی می‌کند. امروزه تهیه کتاب‌ها و محصولات به سادگی میسر است و خرید محصول تقریباً آسان‌ترین بخش کار است. به‌خصوص اگر از یک محصول چند نمونه بخواهید، ممکن است به شکل رایگان برای شما ارسال شود یا هزینه حمل و نقل آن ناچیز باشد.

مناسب‌ترین راهکار خرید وسایل توسط مدرسه‌ها

۸. مناسب‌ترین راهکار برای خرید وسایل توسط مدرسه‌ها کدام است؟

● به این پرسش پاسخ داده شد. بهترین شیوه این است که ویژگی‌های محصول را مطالعه کنید و انتخابتان را تا حد امکان به چیزی که نیاز دارید نزدیک کنید. اگر اطلاعات کافی نبود، می‌شود اطلاعات بیشتری به دست آورد. برخی ناشران در وبگاه‌هایشان اطلاعات بیشتری را درباره محصولاتشان ارائه داده‌اند. مثلاً صفحاتی از کتاب را به نمایش گذاشته‌اند که می‌توان دید. اگر محصول مورد نیازتان کتاب باشد، می‌توانید از «بخش مدرسه» هم کمک بگیرید. و اگر چند محصول را از یک ناشر بخواهید، معمولاً ارسال آن به‌صرفه می‌شود. ممکن است ناشر در شهر شما نمایندگی داشته باشد که در این صورت هزینه حمل و نقل بسیار کاهش می‌یابد.

با متخلفان چه برخوردی می‌کنید؟

۹. خرید، عرضه و تبلیغ در واحدهای آموزشی صرفاً از منابع استاندارد و مجاز باید باشد. در صورت رعایت

نشدن ضوابط قانونی چه برخوردی با مدیران می‌شود؟ اگر منظورتان سازمان پژوهش است، باید اعتراف کنیم که تاکنون برخوردهای تنیدی با مدیران نکرده‌ایم. ما در تمام این سال‌ها کوشیده‌ایم، با اطلاع‌رسانی و برخوردهای تشویقی و ایجابی، مدیران مدرسه‌ها و معلمان را به آسیب‌های استفاده از منابع نامناسب توجه دهیم. تصور می‌کنیم هیچ معلم دلسوزی دلش نمی‌خواهد رشته‌های همکارانش در وزارت آموزش و پرورش، با این همه وقت و هزینه‌ای که صرف می‌شود، به خاطر سودجویی تعدادی اندک، پنبه شود. به نظر می‌رسد اگر گاهی هم عنایت کافی نسبت به موضوع دیده نمی‌شود، عامدانه و از سر سودجویی نیست. با این وصف در سال‌های گذشته، نامه‌نگاری‌هایی با مدیران، خصوصاً مدیران ارشد در این زمینه انجام گرفته و تذکراتی به آن‌ها داده شده است.

البته می‌دانید که بخش‌های دیگری در آموزش و پرورش وظیفه نظارت بر اجرای مصوبات و قوانین را در مدارس و ادارات برعهده دارند که طبعاً به وظایف قانونی خود عمل می‌کنند.